

Yerel Düzeyde Yaşlıların Katılım Alanlarının Güçlendirilmesi Politika Önerileri

Avrupa
Birliği **sivil
düşün**

"Bu çalışma, Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamiyle Yaşlı Politikaları Derneği'ne aittir ve AB'nin görüşlerini yansıtmamaktadır."

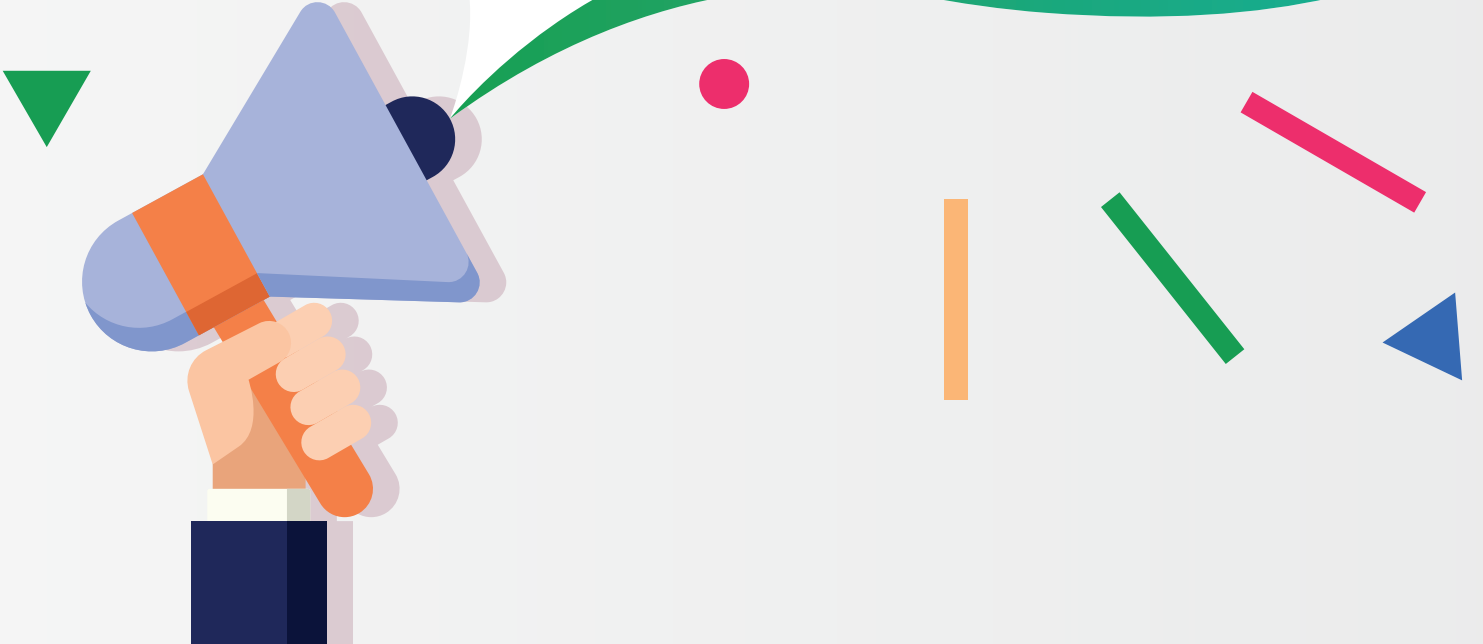

Avrupa
Birliği **sivil
düşün**

İçindekiler

Giriş	1
1. Yaşlı Hakları Nedir?	2
2. Uluslararası Düzey	3-4
3. Ulusal Düzey	5-6
4. Yerel Düzey	7
5. Aktif Yaşlanma	8-9
6. Yaşlı Dostu Alan Nedir?	10
7. Yerel Yönetimler ve Yaşlı Dostu Kent Kavramı ...	11
8. Paydaşlara Öneriler.....	12
8.1. Ulusal Düzeye Öneriler.....	12
8.2. Yerel Yönetimlere Öneriler	13
8.3. Sivil Toplum Kuruluşlarına Öneriler.....	14
8.4. Medya Sektörüne Öneriler.....	15
Kaynakça	16

Giriş

Yaşlı Politikaları Derneği; yaşlanmayı ve yaşlılığı bir yaşam kültürü olarak topluma geçirmek amacıyla faaliyet gösteren ve kar amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşudur. Derneğimiz, insan hakları çerçevesinde, dil, din, cinsiyet, ırk, siyasi düşünce, felsefi görüş ve mezhep ayrılığı gözetmeden tüm yaşlılarımızın ekonomik, sosyal, kültürel ve sağlık haklarının iyileştirilmesini sağlamayı hedeflemektedir. Sahip olduğumuz vizyon ile birlikte yaşlı dostu bir kent ve yaşlı dostu bir dünya için gerçekleştirmek istediğimiz faaliyetler şu şekildedir:

- Yaşlılarımızın yaşamını kolaylaştırıcı ve aktif yaşlanmaları ile ilgili yeni gelişmeleri takip etmek,
- Yaşlılarımızın yaşam koşullarını iyi konuma getirmek,
- İnsan haklarında saygılı, çağdaş yaşam için çözüm üretmek ve kamuoyu oluşturmak,
- Mevzuatlarda yaşlı dostu alanlar ile ilgili düzenlemelerin yapılabilmesi için farkındalık ve hak savunuculuğu faaliyetleri gerçekleştirmek,

Temel çalışma alanlarımızı ve hedeflerimiz oluşturmaktadır.

Bu bağlamda, Sivil Düşün Programı tarafından desteklenen 'Yerel Yönetimlerde Yaşlı Dostu Alan İçin Harekete Geçiyoruz!' projemizde; COVID-19 Pandemisi ile birlikte artan yaşlı ayrımcılığı kavramını dikkate alıp özellikle yerel düzeyde yaşlı bakış açısıyla politikaların uyumlaştırılmasına katkıda bulunmayı hedeflemekteyiz.

Hazırlamış olduğumuz bu bilgi notu ile de öncelikle yaşlı haklarını uluslararası, ulusal ve yerel düzeyde ele alıyor olacağız. Daha sonrasında ise Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı ile de gündeme gelmiş olan aktif yaşlanma ve yaşlı dostu alan kavramlarına değinip yerel yönetimler ve yaşlı dostu kent konuları üzerinde bilgi aktarımları gerçekleştireceğiz. Çalışmamızın son aşamasında ise yaşlı bireylerin aktif katılımlarının desteklenmesi üzerinde ulusal ve yerel boyutta öneriler, kamu kurum ve kuruluşlarına öneriler ve medyaya öneriler sunuluyor olacaktır.

Yaşlı Hakları Nedir?

21. yüzyılın en önemli demografik dönüşümleri arasında nüfusun yaşlanması yer almaktadır. Bu dönüşüm kırılgan gruplar arasında yer alan yaşlı bireyleri ve haklarını da daha görünür kılmıştır. Görünürlüğün artmasıyla birlikte uluslararası, ulusal ve yerel düzeyde yaşlı hakları konusu ele alınmaya başlanmıştır.

Yaşlı hakları ayrı bir başlık olarak değerlendirilmeden önce, evrensel olarak kabul edilmiş tüm insan haklarına yaşlıların da sahip olduğunu belirtmemiz gerekmektedir. İnsan haklarının evrensel olma niteliği, bireylerin sahip olduğu tüm alt kimlikleri ve sıfatları (yaşlı-geç, zengin-fakir vs.) ötede tutmaktadır. Ayrımcılık gözetmeksizin ulusal ve uluslararası mevzuatta kabul edilen tüm insan hakları yaşlılar için de geçerlidir. Diğer taraftan uluslararası hukuk düzeyinde uluslararası sözleşmeler ele alındığında çocuk, engelli, kadın gibi kırılgan grup içerisinde yer alan yaşlı bireylere yönelik doğrudan bir anlaşma bulunmamaktadır. Bunun ile birlikte bazı uluslararası sözleşmeler içerisindeki maddelerde yapılan açıklamalara bakacak olduğumuzda yaşlı bireylere yönelik atıflar yapılmış veya kapsayıcı maddeler içerisinde yaşlı bireylerin de dâhil edildiğini görmekteyiz. Özellikle 1980 sonrasında yaşanan nüfusa karşın ulusal ve uluslararası düzeyde yaşlı hakları gündeme alınır olup bu konuda düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. Yapılan bu düzenlemeleri çalışmamızın bir sonraki bölümünde uluslararası, ulusal ve yerel düzeyde olmak üzere tek tek inceliyor olacağız. Bu kısımda tüm bu düzenlemelerin ve yaşlı hakları üzerine yazılan raporların bir çıkarımı olarak yaşlılar için sağlanması ve korunması gereken haklar şu şekildedir¹:

- Yaşına, sağlığına ve çevre şartlarına uygun yiyecek, su, barınma ve giyecek,
- Yaşa bağlı bir engelle karşılaşmadan çalışma, gelir getirici faaliyetlerde bulunma,
- Eşit ve adil muamele görme, ayrımcılığa maruz kalmama,
- Emekli olma, işi bırakma,
- Emekli maaşının çalışırken alınan ücretle uyumlu olması ve bu sayede sosyal hayata katılabileme,
- Kaynaklardan adil şekilde yararlanma,
- Uygun sosyal korunma ve asgari gelir,
- Fiziki, zihni ve duygusal durumunu korumak veya geri kazanmak için ulaşabilir fiyatlarla veya ücretsiz sağlık ve evde bakım hizmetlerinden yararlanma,
- Okuryazarlığı arttırma ve iş bulma amacıyla eğitim ve staj programlarına katılma,
- Güvenli bir ortamda yaşama, kendisi ve ailesi için sağlığına ve huzuruna uygun standartlarda bir hayat sürdürme,
- Mümkün olduğunca uzun süre evde ikamet etme,
- Toplumla bir arada kalma ve toplumsal yaşama aktif biçimde katılma,
- Esenliğini doğrudan etkileyecek politika süreçlerine katılma,
- Bilgi birikimlerini ve deneyimlerini genç nesillere aktarma,
- Topluma hizmet için imkânlar arama, geliştirme ve ilgi ve yeterliklerine uygun ölçüde topluma gönüllü hizmet verme,
- Aile yardımı ve bakımından yararlanma,
- Dernek kurma,
- Herhangi bir kurumda kalırken hak ve özgürlüklerini kullanmaya devam etme,
- Fiziksel, ruhsal veya ekonomik yönden suistimal edilmeme,
- Sağlığı hakkında kendi başına karar verme, sadece yaşamını uzatmak için verilecek tedaviyi reddetme veya onay vermek suretiyle ölme,
- Son yıllarını stres ve üzüntüden uzak yaşama.

Yaşlıların sahip olması gereken bu haklar; temelde katılım, bağımsızlık, kendini gerçekleştirme, bakım, itibar ilkeleri etrafında oluşturulmuştur.

¹ Çınar Can EVREN. Hukukta Yaşlı ve Yaşlılara Sunulan Sosyal Hizmetlerin İdare Hukuku Açısından Değerlendirilmesi. (2018). Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi-Hukuk Fakültesi Dergisi, C.22, Y.

Uluslararası Düzey

Günümüzde tıp, teknoloji, bilim, sosyal, ekonomik gelişmeler ve iyileşmeler sonucunda dünyadan yaşama süresi uzamış ve yaşlı nüfusu artmaya başlamıştır. Öyle ki, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun 2012 yılında "21. Yüzyılda Yaşlanmak: Kutlama ve Meydan Okuma/Mücadele" konulu raporuna göre; 1950 yılında 60 yaş ve üzerinde 205 milyon olan yaşlı nüfusu 2012 yılında 810 milyona yükselmiştir. En az 10 yıl içinde bu sayının 1 milyara, 2050'ye kadar ise 2 milyara çıkması öngörülmüştür. Yapılan araştırmalara göre 2018 yılında dünya yaşlı nüfusu ilk kez, 5 yaşın altındaki çocuk nüfusunu aşmıştır. Yaşlı nüfusunun küresel düzeydeki bu büyümesi yaşlı hakları, yaşlı dostu alan gibi kavramlar üzerinde gerçekleştirilen çalışmaların önemini göstermektedir.

İki dünya savaşı arasındaki krizlerin çözümlenmesi sonrasında bireysel hak ve özgürlükler tartışılmaya başlanmıştır. Evrensel iyileşmeler ve özellikle teknoloji alanındaki gelişmeler ile birlikte yaşanan dünya nüfusu da göz önünde bulundurularak 1980'lerden sonra gündeme giren yaşlı hakları tartışılmaya açılmış ve üzerine farklı kurum ve kuruluşlar tarafınca çalışmalar yürütülmüştür. Bu bağlamda, 1982 yılında Viyana'da düzenlenen Birinci Yaşlılık Asamblesi'nde ilk kez yaşlı hakları detaylı olarak değerlendirilmiştir. Yaşlılık politikalarını belirlemek üzere düzenlenen Asamblede 'Viyana Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı' Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından onaylanmıştır. Eylem planı içerisinde;

Başlıkları altında yaşlıların sosyal, kültürel, ekonomik ve refah durumları ve karşılaştıkları sorunlar düşünülerek hükümetlerin izleyebilecekleri politikalar ve iş birlikleri ile ilgili detaylı öneriler sunulmuştur. Eylem Planı; yaşlı haklarına ilişkin araştırmalar gerçekleştirilip veri toplanması, bu alanda uzmanlaşılması ve araştırmalar yürütülmesi, yaşlı bireylerin sağlığı, korunması, sosyal refahı gibi pek çok konuda sunduğu öneriler ve tavsiye niteliğindeki kararlar ile refah toplumlarında yaşlı bireylerin görünürlüğünü artırmayı ve bu doğrultuda politikalar geliştirilip yaygınlaştırılmasını hedefliyor.

Yaşlı hakları konusunda hazırlanmış olan uluslararası göstergelerden bir diğeri de; yaşlı hakları alanında faaliyet gösteren ve uluslararası bir sivil toplum kuruluşu olan Uluslararası Yaşlılık Federasyonu tarafından 'Yaşlı Bireyler İçin Prensipler' başlığı altında ilk taslağı hazırlanmıştır. Bu prensipler yaşlı haklarının uluslararası düzeyde gündeme geldiğinin göstergesi olmak ile birlikte Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından 1991 yılında kabul edilmiştir. Hak temelli hazırlanmış olan prensiplerde yaşlı bireylerin refahına ve insan onuruna uygun bir yaşam konularına vurgular yapılmaktadır. Diğer taraftan 2002 yılında 'Yaşlılık Üzerinde İkinci Dünya Kurulu' Madrid'de toplanmış olup 'Uluslararası Eylem Planı' ve 'Politik Deklarasyon' hazırlanmıştır. Hazırlanan bu yeni eylem planı Viyana Eylem Planı'nın devamı niteliğindedir. Madrid Uluslararası Eylem Planı ise; yaşlı bireylerin geçim sağlık gibi refah seviyelerini düşüren standartları yaşam kalitelerini iyileştirmeye yönelik ilkeler içermekte olup yaşlı bireylerin kendileriyle ilgili konularda katılımlarını arttırmayı hedeflemektedir. Viyana Eylem Planı gelişmiş ülkelere vurgu yaparken, Madrid Eylem Planı gelişmekte olan ülkelere vurgu yapmaktadır.

1980 sonrasında yaşlılara yönelik doğrudan çalışılmaya başlanmış olsa da var olan uluslararası evrensel sözleşmeler içerisinde atıflar bulunmaktadır. Bu bağlamda, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 25. Maddesinde yer alan;

'Herkesin, kendisinin ve ailesinin sağlığı ve iyi yaşaması için yeterli yaşama standartlarına hakkı vardır; bu hak, beslenme, giyim, konut, tıbbi bakım ile gerekli toplumsal hizmetleri ve işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, yaşlılık ya da kendi denetiminin dışındaki koşullardan kaynaklanan başka geçimini sağlayamama durumlarında güvenlik hakkını da kapsar.'

Söylemi yaşlılık haline atıf yapmış bulunmaktadır. Evrensel nitelikte olan bu gibi sözleşmeler içerisinde yer alan 'herkes' ibaresinden dolayı ayırım yapmaksızın var olan haklar tüm insanları kapsamaktadır. Dolayısıyla yaşlı haklarına doğrudan veya dolaylı olarak birçok evrensel nitelikteki sözleşme tarafından değinilmiştir.

Bu doğrultuda Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri 2011 yılında Genel Kurula hazırlamış olduğu raporda yaşlıların insan haklarına odaklanmıştır. Rapor içerisinde yaşlıların karşılaştığı dört temel zorluk şu şekilde tanımlanmıştır²:

- **Ayrımcılık:** Yaşa dayalı ayrımcılık genellikle cinsiyet, etnik köken, sağlık ve sosyoekonomik koşullar temelinde var olan diğer ayrımcılık çeşitleri ile birlikte birleşmektedir. Bu birleşim yaşlı bireylerin tüm haklarından yararlanmasını olumsuz yönde etkilemektedir.
- **Yoksulluk:** Yaşlı bireylerin refahına yönelik yoksulluk temelinde evsizlik, yetersiz beslenme, gözetimsiz kronik hastalıklar, satın alınamayan ilaçlar ve gelir güvensizliği gibi zorluklar bulunmaktadır.
- **Şiddet ve İstismar:** Yaşlı bireylerin fiziksel, duygusal, mali istismarları söz konusudur.
- **Hizmet ve Önlem Eksikliği:** Yaşlı bireylerin evde bakım hizmet programları ve yaşlı hakları konusunda uzmanlaşmış merkezlerin eksikliği bulunmaktadır.

Bu tanımlamalar ışığında rapor uluslararası koruma rejiminin güçlendirilmesi, mali sömürünün ve istihdam ayrımcılığının ortadan kaldırılması, yeterli bakım tesislerinin kurulması ve siyasi hayata katılım gibi zorluklara yanıt verecek önemli noktalara da değinmektedir. Yapılan araştırmalara göre dünya üzerinde yaklaşık 700 milyon insanın 60 yaş ve üzeri olduğu göz önünde bulundurulursa bu gibi uluslararası incelemeler ve çalışmalar önemli olup sürdürülebilirliği sağlanıyor olmalıdır.

² Bkz. <https://www.ohchr.org/EN/Issues/OlderPersons/Pages/OlderPersonsIndex.aspx>. (2020).

Ulusal Düzey

Dünya Sağlık Örgütü'nün yaptığı sınıflandırmaya göre 60-74 yaş aralığı yaşlılık kategorisinde alınmıştır. Dünya genelinde ve ülkemizde yaygın olan ve kabul gören yaşlı nüfus tanımı 65 yaş üzeri bireyleri kapsamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de doğum oranlarının düşmesi ve yaşam süresinin uzamasına bağlı olarak yaşlı nüfus oranı artmıştır. Öyle ki, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre; 1935 yılında yaklaşık 628 bin ve üzeri olan yaşlı nüfusu, 2019 yılına geldiğinde 7 milyon kişiyi geçmiş olup yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %9,1'e yükselmiştir. Uzmanlara göre mevcut artış hızına bağlı olarak, 2023 yılına gelindiğinde bu oranın %10,22, 2040 yılında %1,3 ve 2080 yılında %25,6 olacağı öngörülmektedir.

Türkiye'de hızla artan yaşlı nüfusuna karşın T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı 2011 yılında yayınladığı **"2012 Avrupa Aktif Yaşlanma ve Nesiller Arası Dayanışma Yılı Hakkında Bilgi Notu"**³ içerisinde Türkiye'nin mevcut durumunu ele alınmıştır. Raporda, Türkiye'deki yaşlı nüfusunun ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda aktif katılımlarının yeterli olmadığı dile getirilmiştir. Aynı zamanda yaşlı dostu politikaların uygulanmasının önemi vurgulanan raporda Türkiye'deki yaşlıların durumu şu şekildedir;

- Yaşlıların bakıma muhtaçlık risklerine karşı güvence altında olmadığı ve yapılan yardımların yetersiz olduğu belirtilmiştir.
- Yapılan araştırmalara göre yaşlılık ile ilgili kaygılarının maddi beklentiler gibi gözükse de fakat yaşlılığın temel sıkıntısı bağımsızlıklarının kaybolması, işe yaramamak ve yalnızlıktır.

Bu değerlendirmeler sonucunda çocuk, engelli, yoksul gibi kırılgan grup içerisinde yer alan ve gittikçe artış gösteren yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına yönelik çözümlerin yeterli olmadığı ve yaşlı dostu alanlar için bütüncül bir yaklaşım ve sosyal devlet anlayışı ile faaliyetler gösterilmesi gerektiği gözlenmiştir.

Türkiye'deki hızla yaşlanan nüfusa karşın yapılan değerlendirmeler ışığında T.C. Kalkınma Bakanlığı tarafından düzenlenen **Onuncu Kalkınma Planı** içerisinde ilk kez **'Yaşlanma Özel İhtisas Komisyonu'**⁴ oluşturulmuştur. 2014-2018 yıllarını kapsayan Onuncu Kalkınma Planı içerisinde 'Yaşlanma Özel İhtisas Komisyonu' raporu hazırlanmıştır. Bu rapor, Türkiye'deki mevcut yaşlanma durumunu ve yaşlıların geleceğine yönelik öncelikli konuları ele almak amacıyla hazırlanmıştır. Rapor, Türkiye'deki yaşlıların geleceğini, yaşlılığa ilişkin sosyal politikalara yönelik hedefleri ve hedeflere yönelik eylemleri ve 2014-2018 yıllarını kapsayacak kalkınma planı döneminin perspektifini içermektedir.

³ Bkz. https://www.ab.gov.tr/files/SBYPB/Sosyal%20Politika%20ve%20C4%B0stihdam/aktif_yaslanma_bilgi_notu.pdf. (2020)

⁴ Bkz. Yaşlılık İhtisas Komisyonu Raporu (2014-2018). https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/10_Yaslanma.pdf. (2020).

Aynı zamanda rapor, yaşlı bireylerin de diğer kırılgan gruplar kadar dikkate değer nitelikte sorunları olduğunu belirtip verilere dayalı olarak yaşlılara yönelik sosyal politikaların gündemini de belirlemiştir. Onuncu Kalkınma Planı Döneminde alanlarına göre uzun vadeli belirlenen hedefler ise şu şekildedir:

- **Sosyal İçerme:** Yaşlı bireylerin nitelikli yaşam standartlarının sağlanması için yaşlı yoksulluğunun en aza indirgenmesi hedeflenmektedir.
- **Aktif Yaşlanma:** Yaşlı bireylerin istihdama katılmaları ve bağımsız bir yaşam sürdürebilmeleri aktif yaşlanmanın temel hedefini oluşturmaktadır.
- **Yaşlanma Konusunda Veri Kaynakları:** Veriye dayalı doğru politik hizmetler verebilmek adına yaşlanma ve yaşlılık konusunda araştırmalar yapılması, kayıt sistemlerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.
- **Kurumsal ve Hukuki Altyapının Geliştirilmesi:** Yaşlı bireylerin karşılaştıkları sorunlar ile mücadele edilecek kurumsal ve hukuki altyapının güçlendirilmesi yaşlılara yönelik hizmetlerin bütüncül bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlayacaktır.
- **Sağlık Hizmetleri:** Yaşlı bireylerin hastalıklardan korunması, kaliteli tedaviye ve rehabilitasyon hizmetlerine ulaşmalarını kolaylaştırmayı ve bu konuda farkındalığın artırılması hedeflenmektedir.
- **Evde Bakım:** Hareketleri kısıtlanmış ve hareket yetisini kaybetmiş yaşlı bireylerin günlük yaşamlarını bağımsız hale getirebilmek adına uzmanlar tarafından evde bakım ve rehabilitasyon hizmetlerinin sağlanması hedeflenmektedir.
- **Kuşaklararası Dayanışma:** Yaşlı ve genç kuşak arasındaki etkileşimi artırıp kaynak transferleri, iş birliği ve öğrenme etkileşimini arttırmayı hedeflenmektedir.

Nitelikli insan ve güçlü toplum bakışının benimsendiği Onuncu Kalkınma Planı dönemindeki bazı öncelikli dönüşüm programlarından “İstatistiki Bilgi Alt Yapısını Geliştirme Programı”, “Temel ve Mesleki Becerileri Geliştirme Programı”, “Ailenin ve Dinamik Nüfus Yapısının Korunması Programı” ve “Sağlıklı Yaşam ve Hareketlilik Programı” yaşlı nüfusu kapsayan çalışmalardandır.

Türkiye’de İkinci Özel İhtisas Yaşlanma Komisyonu 2019-2023 dönemini **kapsayacak On Birinci Kalkınma Planı**⁵ içerisinde yer almaktadır. Plan, bütünsel ve hak temelli bir bakış açısı ile sürdürülebilir hedefleri göz önünde bulundurarak hazırlamıştır. On Birinci Kalkınma Planı Onuncu Kalkınma Planı’nın devamı niteliğinde olup nüfusun yaşlanmasındaki mevcut durum incelenmiştir. Bu dönem içerisindeki yaşlı bireylere yönelik oluşturulacak politikalar ‘**aktif yaşlanma**’⁶ ve yaşam kalitesi yaklaşımları ile ele alınmıştır. Bu yaklaşımlar ile hedeflenen yaşlı bireylerin yaşam kalitelerinin zenginleştirilmesidir. On Birinci Kalkınma Dönemi içerisinde yaşlı hakların yönelik hedeflenen faaliyetler için önerilen temalar:

Şeklinde belirlenmiştir. Komisyon, bu temalar ile yaşlanan nüfus içerisindeki bireylerin sorun ve çözümlerine odaklanmış olup yaşlanma ile ilgili ekonomik ve sosyal politikaların geliştirilmesini hedeflemiştir. On Birinci Kalkınma Döneminde yaşlılara yönelik belirlenen hedefler Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile ilişkili ve uyum içerisinde hazırlanmış ve yaşlılara yönelik geliştirilecek politikaların hedeflere ulaşma noktasında etkili olacağı belirtilmiştir. Türkiye’de yaşlanma konusu yeni çalışılan bir alan olmasından dolayı bu alana yönelik her türlü çalışma politikaların iyileştirilmesi ve geliştirilmesine katkı sunacaktır.

⁵ Bkz. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/YaslanmaOzelIhtisasKomisyonuRaporu.pdf>. (2020).

⁶ Aktif yaşlanma konusuna çalışmamızın bir sonraki bölümlerinde detaylı bir şekilde değinileceğiz.

Yerel Düzey

Türkiye'de sosyal politikaların uygulanması ve yaygınlaştırılması noktasında yerel yönetimler oldukça önemli bir role sahiptir. Bunun temelinde yatan sebep ise halkın sorunlarına yerinden tespit edilebilmesi ve erişebilme kolaylığı sağlanmasıdır. Sosyal politikalar ve bu politikaların mali yapılanması merkezi hükümet tarafından planlanmış olsa da uygulanma aşamasında yerel yönetimlerin etkinliği daha yüksektir. Yerel yönetimler, yerel halkın temel ihtiyaçlarına cevap vermekle yükümlü olmasının yanı sıra il ve ilçe içerisinde bulunan kırılgan grupların görünürliğini artırmak ve katılım süreçlerine dahil etmek temel görevleri içerisinde yer almaktadır.

Bu kırılgan gruplardan birini de özellikle COVID-19 Pandemisi sürecinden en çok etkilenen yaşlı bireyler oluşturmaktadır. COVID-19 Pandemisi ile 'yaşlı ayrımcılığı' yeniden gündeme gelmiş olup bu süreçte yaşlı bireylerin özellikle katılım süreçlerinden uzakta kaldıkları gözlemlenmiştir. Bu noktada yerel yönetimler yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına yönelik yasal olarak görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Bu sorumluluklar, 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu içerisinde toplumun her kesimine yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetlerini yürütmek söylemi ile gösterilmiştir. Bu bağlamda yerel yönetimlerin temel görev ve sorumluluklarını Dünya Sağlık Örgütü'nün de uygun gördüğü yaşlı dostu bir 'Kent Modeli' koşullarını sağlamaya dönük faaliyetler oluşturmaktadır. Bahsi geçen hizmetler şu şekilde özetlenebilir:

- Yaşlı bireyler için yatılı bakım ve sağlık hizmetleri sunmak,
- Yaşlı bireylere uygun toplu taşıma hizmetleri sunmak,
- Yaşlı bireyler için sosyal ve kültürel faaliyetler ve hizmetler sunmak,
- Yaşlı bireylere yönelik mesleki ve sosyal beceri kursları sunmak,
- İhtiyaç doğrultusunda yaşlı bireyler evde bakım ve sağlık hizmeti desteği sağlamak,
- Yaşlı bireylerin erişebileceği konut imkânları sunmak,
- En temelde ise yaşlıların dışlanmasına engel olup topluma ve karar alma süreçlerine aktif olarak katılmalarını sağlamak; yerel yönetimlerin yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına yönelik yerine getirmesi gereken sorumlulukları oluşturmaktadır.

Büyükşehir Belediyelerin birçoğunda yaşlılara yönelik bakım ve sağlık hizmetleri sunulduğu söylenebilir. Fakat yaşlı bireylerin belki de bakım hizmeti kadar topluma dahil olabilmeye noktasında ihtiyaçları bulunmaktadır. Kent konseyleri yaşlı katılımını artırma noktasında çalışmalar gerçekleştirebilir yaşlılar için danışma meclisleri kurulabilir. Türkiye'de Muratpaşa Belediyesi ve Bozcaada Belediyesi dışında çok sık örneğine rastlamadığımız yaşlı meclisleri uluslararası düzeyde iyi uygulamalar arasında yer almaktadır. Yaşlı dostu kentlerin oluşturulabilmesi için sürece yaşlıları dahil etmek ve katılımlarını arttırmak oldukça önemlidir.

İzmir merkezli bir dernek olarak yereldeki duruma bakacak olursak eğer ilk dikkat çekmemiz gereken nokta İzmir'in 65 yaş üzeri nüfusu %11.30'luk oran ile İstanbul ve Ankara'yı geride bırakmış olmasıdır. Yaşlı nüfus oranı görece olarak yüksek olan İzmir'de yaşlılara yönelik bazı çalışmalar bakmamız gerekirse, sağlık ve bakım hizmet merkezlerinin olduğunu söyleyebiliriz. Yaşlı bireylerin sağlıklarının kontrol altında tutulması sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla hizmet veren İzmir Büyükşehir Belediyesi Zübeyde Hanım Huzurevi bu merkezlerden biridir. Bir diğeri de 55 yaş ve üzeri, evinde yaşayan yaşlı bireylerin, bir araya gelebilecekleri, sosyal ve fiziksel aktivitelerini artırabilecekleri bir merkez olarak hizmet veren İzmir Büyükşehir Belediyesi Sağlıklı Yaş Alma Merkezidir. Kuşaklararası paylaşımı ve dayanışmayı güçlendirmek ve artan yaşlı nüfusun psikososyal rehabilitasyonuna destek olunması adına İzmir yerinde 'Gençler ile Yaş Alma Projesi' yürütülmektedir. Vermiş olduğumuz iyi uygulama örneklerinde görüldüğü gibi İzmir Büyükşehir Belediyesi sağlık ve bakım noktasında hizmetlerini gerçekleştirmektedir. Yerel yönetimler içerisindeki temel ihtiyaçlardan biri politika geliştirme ve karar alma süreçlerinde taban katılımının artırılmasıdır. Katılım arttırıldığı noktada politikanın sahiplenilmesi sorunu azalacaktır.

Aktif Yaşlanma

Yaşlılık süreçlerinin günümüzde daha dikkatli analiz edilmesinin en önemli nedeninin toplumun yaşlanması olduğunu önceki bölümlerimizde belirtmiştik. Genç nüfusun daha yoğun olduğu gelişmekte olan ülkelerde bile yaşlı nüfusu artış göstermektedir. Yapılan çalışmalar bu artışların gelecekte de devam edeceğini göstermektedir. Durum böyleyken, planlamalar ve mevzuatlar yaşlı nüfusa uygun hale getirilmelidir. Yaşlıların katılımlarının artırılması temasının gelecek planlamalarında yer alabilmesi için **aktif yaşlanma** kavramı ele alınmalıdır.

Aktif yaşlanma, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 1990'lı yıllarda ortaya konmuş, üzerine tartışmalar ve yapılandırmalar başlamıştır. Aktif yaşlanma süreci yaşlıların günlük yaşamlarında sosyal, ekonomik, kültürel aktivitelere katılımlarını esas alır. Bu dönemin istenilen yönde gelişmesi açısından toplumdaki ekonomik, sosyal, çevresel, bireysel, davranışsal, sosyal koşullar önem teşkil etmektedir (TGD, 2016). Yaşlıların sosyal ve kurumsal katılımları için uygun bir şekilde gerçekleştirilmiş olan toplumsal ve kurumsal yapılandırmalar eşliğinde, yaşlılar daha katılımcı olabilecekleri gibi deneyimleri ile sonraki nesilleri aydınlatabilirler.

Türk Geriatri Derneği (2016) bilgilendirmelerinde "Aktif Yaşlanma" programı; yaşamın ileri dönemlerinde de beklenmeyen ve erken ölümlerin önlenmesi, kronik hastalıkları olan bireylerin hastalıklarına bağlı engellilik durumu yaşamamaları, bireylerin ileri yaşlarında da yaşamdan zevk alabilmeleri, yaşlı bireylerin toplumun sosyal, politik, ekonomik aktivitelerine katılabilmeleri, sağlık harcamalardan devletin sorumluluğunun sağlanması, vb. konuları öncelikli olarak içermektedir.

Yine Türk Geriatri Derneği'nin sunduğu veriler eşliğinde, yaşlıların aktif yaşlanma süreçlerini destekleyen fiziksel ve ruhsal önlemler şu şekilde sıralanabilir (2016):

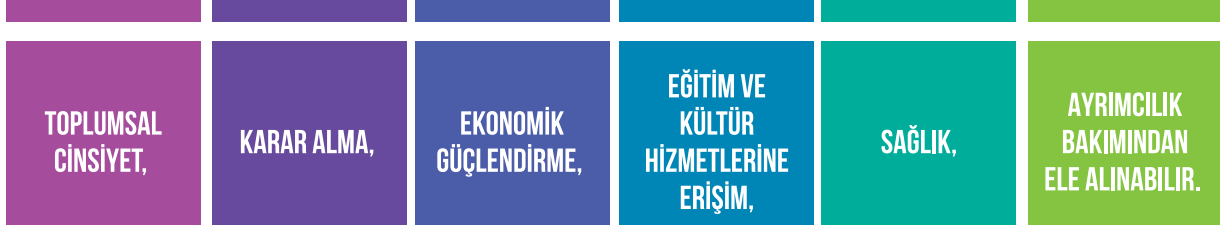
YETERLİ VE DENGELİ BESLENME,	FİZİKSEL EGZERSİZ,	SİGARADAN UZAK BİR YAŞAM,	BOŞ ZAMANLARI ÜRETKEN BİR BİÇİMDE DEĞERLENDİREBİLMEK ADINA HOBİLER,	SAĞLIKLI UYKU DÜZENİ,	KAZALARDAN KORUNABİLMEK.
------------------------------	--------------------	---------------------------	---	-----------------------	--------------------------

Tüm bu maddeler eşliğinde çalışmalar düzenlenmiş ve öneriler sunulmuştur. Örneğin; yaş ilerledikçe kazaların bedende bıraktığı hasarlar ciddileşmekte ve iyileşme süreçleri uzamaktadır. Bu sebeple de yaşlıların yaşadıkları evlerinde kaygan zeminlerin azaltılması, merdivenlerin daha güvenilir tasarlanması ve ışıklandırmaların uygun olması gibi önerilerde bulunulmuştur.

Bu örnekler aktif yaşlanmayı desteklemekte görülür biçimde etkili olsa da yaşlı haklarına değinilmeden aktif yaşlanma tam olarak açıklanamaz. Yaşlı haklarına uygun koşulların sağlanması yukarıda maddelerin de geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Yaşlı hakları;

Bu maddelerin sağlanması halinde yaşlıların katılımları desteklenecektir. Bu doğrultuda da aktif yaşlanma başarılı bir şekilde gerçekleştirilebilir.

İlk olarak, toplumsal cinsiyet teması ele alınacaktır. Toplumsal cinsiyetten doğan eşitsizliklerde kadınlar sosyal, psikolojik ve ekonomik olarak olumsuz etkilenmektedir. Bu durum yaşlılıkta da devam etmektedir. Özellikle, kadınların esnek olmayan iş koşulları, zorunlu emeklilik yaşı ve yetersiz maaşlar yaşlı kadınların hayatlarını daha da zorlaştırmaktadır. Bununla beraber, toplumsal cinsiyet rollerinin yaşlılık döneminde dahi ev hayatında yoğun bir şekilde hissedilmesi aktif yaşlanma için olumsuzluk yaratmaktadır.

Hak temelli alanların oluşturulması için katılım önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaşlıların karar verme mekanizmalarına katılımları da bu sebeple desteklenmelidir. **Özellikle yaşlıları direkt etkileyen; emeklilik reformu, sosyal sigorta ve sağlık hizmetleri gibi konularda politika tasarım süreçlerine katılım için danışma kurullarının oluşturulması etkili olacaktır.** Ayrıca, yaşlıların siyasi katılımlarının desteklenmesi de demokrasinin işleyişi açısından önem teşkil etmektedir.

Yaş ile artan kırılgan olma durumunun iyileştirilmesi adına yaşlıların ekonomik koşulları da korunmaya alınmalıdır. Emekli maaşı ile geçinemeyen ve kimsesiz olan yaşlıların karşılaştıkları sorunlar çözüme ulaştırılmalıdır. Destek paketleri ve farklı kazanç yollarının desteklenmesi ile yaşlıların ekonomik sorunları giderilebilir.

Yaşlılar karşılaştıkları sosyoekonomik sorunlar dolayısıyla eğitim ve kültür çalışmalarından da uzak kalmaktadırlar. İzolasyon sürecine geçen yaşlılar da yalnızlaşma ve sosyal yeteneklerin kaybı gibi sorunlar gözlemleniyor. Bu gibi durumların aşılmasında yaşlıların eğitim kurumlarına ve kültürel etkinliklere katılım sağlayıp kültürel sermayelerini arttırmaları önem teşkil etmektedir. Katılım arttırılmasında karar mercilerin çalışmalar yürütmesi gerekmektedir.

Sağlık hizmetleri; **ilaçlar için sübvansiyonları, kronik hastalıklara karşı personelin durumu,** zihinsel ve fiziksel sorunlar gibi kritik olanlardan **hastanelerdeki hizmetlerin kalitesine** kadar uzanan şekilde bir yelpazede değerlendirilebilir. Özellikle, pandemi ile kırılganlığı daha da artan yaşlı nüfusu ruhsal ve fiziksel hastalıklardan korunması üzerine çalışmalar hızlandırılmalıdır. Özellikle psikolojik olarak zor anlar yaşayan yaşlı nüfus, pandemi sonrasında izolasyona yatkın hale gelebilir. Bu durum da sosyal ve kurumsal katılımlarını olumsuz etkileyecektir.

Son olarak, ayrıştırılma konusu ele alınacaktır. Toplum içerisinde, yaş, cinsiyet, etnik köken başta olmak üzere bir sürü nedenden dolayı ayrımcılıklara maruz kalınmaktadır. Yaşlılar da ekonomik düzene ve sosyal hayata uyum sağlayamadıkları anda ayrımcılıklara maruz kalmaktadırlar. Bu durumun iyileştirilmesi ve yaşlıların katılımlarının desteklenmesi adına projeler geliştirilmelidir.

Yaşlı Dostu Alan Nedir?

“Yaşlı Dostu Alanlar”, yaşlı nüfusun sosyal katılımı için değerli hissettirildiği, saygı duyulduğu ve aktif olarak teşvik edildiği topluluklardır. Yukarıda bahsedilen toplumsal cinsiyet, karar alma, ekonomik güçlendirme, eğitim ve kültür hizmetlerine erişim, sağlık, ayrımcılık gibi konularda çalışmaların hızlandırılması yaşlı dostu alanların sağlanmasında önemli role sahiptir. Bu koşullar sağlandığında da yaşlı bireyler, değer verdikleri diğer bireylerle iletişimde kalarak, ihtiyaç duydukları diğer hizmetleri ve desteği görebilirler.

Bu anlamda yaşlıların katılımlarının artırılması için kentler boyutunda yaşlı dostu alanlar oluşturulmalıdır. Hak temelli kent kavramının en önemli özelliklerinden birisi bünyesinde ikamet eden tüm vatandaşlara eşit ve adil bir şekilde hizmet edebilmektir. Yaşlı nüfusu da kalabalıklaşan kırılğan grup olarak desteklenmelidir ki yaşanılan kent hak temelli sıfatıyla özdeşleştirilsin. Kentlerin bu anlamda yapabileceği çalışmalar aslında yukarıdaki bölümlerde özet halinde aktarılmıştır. Yine de bir sonraki bölümde kentlerin bu husustaki önemli rolüne vurgu yapılacaktır.

Yerel Yönetimler ve Yaşlı Dostu Kent Kavramı

'Yaşlı Dostu Kent' kavramı, tüm yaşlı bireylerin kent içinde aktif olması ve aktif yaşlanmaya olanak sağlayacak bir çevrede bulunabilmesi olarak tanımlanabilir.⁷ Aktif yaşlanma, aktif olma durumu sadece fiziksel olarak aktif olma ya da iş gücüne katılım olarak görülmemelidir. Ayrıca, BM tarafından Yaşlı İlkeleri ve Evrensel İnsan Haklarına dayanarak, bağımsız yaşam, katılım, bakım, kendini gerçekleştirme ve itibar olarak belirlediği temel prensiplere göre, bireylerin sosyal, kültürel, dini, ekonomik ve birey olma durumu ile ilgili her katılımını ve çevresinde aktif rol olması durumunu içermektedir.⁸

Yaşlı dostu kent olgusunun yerleştirilmesinde ve toplum tarafınca içselleştirilmesinin aktif yaşlanma için gerekli kılının maddelerin kentler tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet, ekonomi, sağlık vb. alanlarda çalışmalar yürüterek kentleri yaşlılar için daha yaşanabilir hale getirebilmek bu amaç için uygun adımlardır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) araştırmalarına göre, çalışma çağındaki yüz kişiye düşen yaşlı sayısını ifade eden yaşlı bağımlılık oranı, 2012 yılında %11,1 iken bu oran 2016 yılında %12,3'e yükselmiştir.⁹ Her ne kadar Türkiye genç nüfus konusunda şanslı olsa da oranlar göstermektedir ki yaşlanmaya başlamış bir toplum yapısına sahiptir. Yaşlanmaya başlamış bir toplum demek yaşlı bağımlılığının artması demektir. Bu artış eski geleneksel aile yapısı ile çözüme kavuşturulabilirken günümüz postmodern toplum aile yapısında zor hale gelmektedir. Günümüzde çekirdek aileler tercih edilirken yaşlı nüfusun daha çok görünmez hale geldiği göz önündedir. Bu sebeple de yukarıda bahsedilen sosyal, ekonomik ve kurumsal temalarda çalışmalara en kısa zamanda başlanması gerekmektedir.

Kentlerin kırılgan gruplar için daha yaşanabilir ve ulaşılabilir hale gelmesi için Dünya Sağlık Örgütü farklı bileşenleri bir araya getirmiştir. Dünya Sağlık Örgütü, yaşlı dostu kent çalışması için, 8 bileşen ile yaşlı ve kent ilişkisini ele almaktadır. Bu bileşenler;

Bu maddelerin kent içerisindeki yaşlı aktif katılımını desteklemesi için disiplinlerarası çalışma gerekmektedir. Yerel yönetimlerin, kent planlamacıların, yaşlı hakları üzerine kurulu sivil toplum kuruluşlarının ve sosyal bilimcilerin iş birliği ile hak temelli kentler yaratılıp aktif yaşlanma sağlanabilir. Aktif yaşlanmanın ve yaşlıların kent içerisindeki aktif katılımının desteklenmesi yaşanan toplumun ve kentlerin sürdürülebilir kalkınması açısından önem teşkil etmektedir. Bu sebeple de bir sonraki bölümde konu dahilinde kritik rollere sahip olan paydaşlara öneriler sunulacaktır.

⁷ Akıncıtürk, N. Kesil, A. T. (2019). Yaşlı Dostu Kentler ve Yaşlı Bireylerin Kent Yaşamına Aktif Katılımı. <http://www.skb.gov.tr/yas-li-dostu-kentler-ve-yasli-bireylerin-kent-yasamina-aktif-katilimi-s31323k/>.

⁸ Tatal, A. ve Üstün, B. (2009). Yaşlılık ve Yaş Dostu Kentler. Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi, 1, 1-23.

⁹ Akıncıtürk, N. Kesil, A. T. (2019). Yaşlı Dostu Kentler ve Yaşlı Bireylerin Kent Yaşamına Aktif Katılımı. <http://www.skb.gov.tr/yas-li-dostu-kentler-ve-yasli-bireylerin-kent-yasamina-aktif-katilimi-s31323k/>.

¹⁰Güner, Ö. C., Gözün, G., Hilwah, A. ve Gökçek, M. (2013). Yaşlı Dostu Şehirler: Kavramsal Çerçeve ve Örneklerle Değerlendirmeler. Ankara: Güneş Kitabevleri.

Paydaşlara Öneriler

'Yaşlı Dostu Kent' kavramı, tüm yaşlı bireylerin kent içinde aktif olması ve aktif yaşlanmaya Aktif yaşlanmanın ve yaşlı nüfusunun aktif katılımının hak temelli kent boyutunda sağlanabilmesi için konu üzerine çeşitli paydaşların iş birliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu konuda, dört paydaşa yer verilmiştir. Öneri verilecek paydaşlar arasında ulusal kurum ve kuruluşlar, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve medya yer almaktadır.

• Ulusal Düzeye Öneriler

Artan yaşlı nüfusu ile yaşlı ayrımcılığı, yaşlı dostu alan ve yaşlı hakları konuları yeni gündeme girmektedir. Dolayısıyla bu alan içerisinde gerçekleştirilecek her türlü faaliyet oldukça kıymetlidir. Ulusal düzeyde yaşlı haklarına yönelik strateji eylem planları hazırlanmakta olup bu planlarda uluslararası raporlar göz önünde bulundurulmuştur. Mevzuat içerisinde yaşlı bireylerin haklarına yer verilmiş olsa da özellikle yaşlıların katılımı noktasında yeterli değildir. Bu noktada uluslararası eylem planlarına ve raporlara bağlı kalarak bizim önerilerimiz şu şekildedir:

- ◊ Yaşlı hakları gündeme yeni dahil olduğundan dolayı bu konu üzerine yeteri kadar araştırma bulunmamaktadır. Bu noktada uzmanların yaşlı hakları alanında eğitim ve araştırmaları arttırması ve ulusal otoritenin bu süreci destekleyerek takipte kalması yaşlı hakları konusunda daha sağlam politikaların oluşmasına katkı sunacaktır.
- ◊ Yapılan araştırmalar sonucunda ihtiyaca yönelik veri eksikliğinin bulunduğunu görmekteyiz. Ulusal düzeyde yaşlı bireylere yönelik temel ihtiyaç ve hizmetler verileştirildiği takdirde yerinde ihtiyaç tespiti yapılacak ve yerinde politikalar uygulanacaktır.
- ◊ Yaşlılara yönelik kültürel kurumların ve bu kurumlara erişimlerin artırılması yaşlı bireylerin sosyal ve kültürel hayata katılımlarını destekleyecektir.
- ◊ Yaşlı haklarına yönelik yerel belediyeler içerisinde gerçekleştirilen faaliyetlerin tümüne ulusal otoritenin hakim olmadığı ve sunulan hizmetleri ile ilgili veri ve bilgi eksikliği olduğu gözlenmektedir. Bu noktada ulusal ve yerel arasında bilgi aktarımını sağlayacak ve takibi gerçekleştirmesine katkı sunacak hizmet veri sistemi oluşturulması ulusal yerel arasındaki bilgi ve veri eksikliğinin önüne geçecektir.
- ◊ Son olarak COVID-19 ile birlikte tüm faaliyetlerin dijitalleşmesi ile birlikte yaşlı bireylerin eksik olan katılımları teknoloji kullanımı eksikliğinden dolayı daha da düşmüştür. Bu noktada yaşlı bireylere yönelik dijital okuryazarlık eğitim kampanyalarının oluşturulması yaşlı bireylerin eğitim, kültür ve bilgi aktarımı süreçlerine katılımlarını arttıracaktır.

Ulusal düzeyde sunulan tüm bu öneriler yerel, özel sektör ve akademi ile iş birliği içerisinde olduğu vakit, yaygınlaştırılması ve sürdürülebilirliği daha etkili olacaktır.

• Yerel Yönetimlere Öneriler

Daha önce de belirttiğimiz üzere sosyal politikaların uygulama ve yaygınlaştırılmasında yerel yönetimler önemli role sahiplerdir. Bu yüzden ulusal otorite ile yerel yönetimler arasındaki iletişim mekanizmasının güçlü olması sosyal politikalar üzerine planlanan faaliyetlerin sürdürülebilirliğini arttıracaktır. Bizim yaşlı dostu bir alan için yerel yönetimlere sunduğumuz öneriler ise şu şekildedir:

- ◊ Ulusalda olduğu gibi yerel düzeyde de yaşlı haklarına yönelik gerçekleştirilen faaliyetlerin raporlanması konusunda yeterli veriye erişilememiştir. İl ve ilçe belediyeleri yapılan faaliyetler ile ilgili raporlamalar gerçekleştirip bu raporlar bizler tarafından da erişilebilir olmalıdır. İl ve ilçe belediyeleri arasındaki iletişimin kuvvetli olması daha fazla kişiye ulaşılmasına katkı sunacaktır.
- ◊ İl ve ilçe belediyeleri içerisinde yaşlılara yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi noktasında ilişkili olabilmek adına yaşlı bireylerden oluşan 'Danışma Konseyleri' oluşturulabilir. Bu konseylerin varlığı yaşlı bireylerin karar alma süreçlerine daha etkin katılmalarını sağlayacaktır.
- ◊ Pandemi sürecinde dijitalleşen sistem içerisinde yaşlı ayrımcılığı artmış ve yaşlı bireylerin gerçekleştirilen faaliyetlere katılım oranları düşmüştür. Ulusal otorite ile iş birliği içerisinde yaşlı bireylere yönelik dijital okuryazarlık eğitimlerinin düzenlenmesi özellikle pandemi sürecindeki faaliyetlere katılımlarını arttıracaktır.
- ◊ Pandemi sürecinde kuşaklararası etkileşimin devam edilebilmesi için gençlerin yaşlıları dijital alanda destekleyeceği yaşlıların bilgi ve birikimlerinin aktarılacağı yaşlı-genç dijital projeler ve faaliyetler hazırlanabilir.

• Sivil Toplum Kuruluşlarına Öneriler

Yaşlıların daha aktif bir şekilde kent yaşamına dahil edilebilmesi açısından yaşlı hakları ve hak temelli kent üzerine çalışmalar planlayan ve yürüten sivil toplum kuruluşlarının da rolü büyüktür. Bu yüzden aşağıdaki maddelere dikkat edilmesi için sürdürülebilir hak temelli kentlerde aktif yaşlanma desteklenebilir:

- ◊ Yaşlılar üzerine kurulan sivil toplum kuruluşlarının sayısı diğer hak temelli konulara oranla düşüktür. Bu alanda yaygınlaştırma yapılabilir.
- ◊ Var olan sivil toplum kuruluşlarının yaptığı aktif yaşlanmayı destekleyici çalışmaların yetersiz olduğu gözlenmiştir. Bu çalışmaların artırılması gerekmektedir.
- ◊ Yaşlıların bilgilendirilmesi ve sosyal hayatta aktif katılım sağlanabilmesi açısından sivil toplum kuruluşlarına kritik bir rol düşmektedir. İşinde uzman kişilerin de desteği ile yaşlıların kent içerisindeki aktif katılımları farklı faaliyetler düzenlenebilir.
- ◊ Aynı şekilde, yaşlılar ev içerisinde uygun yaşam koşulları sağlayabilsin diye bilgilendirmeler yapılabilir.
- ◊ Yaşlıların sorunlarının yerel ve ulusal yönetimlere ulaştırılmasında sivil toplum kuruluşları aracı olmalıdır. Bu sebeple de yaşlıların ihtiyaç analizlerinin belirlenmesi konusunda çalışmalar yürütebilirler. Ufak anketler, röportajlar ve odak grup çalışmaları ihtiyaç analizlerin belirlenmesi için sivil toplum kuruluşlarına faydalı olabilir.
- ◊ Son olarak, yaşlı hakları ve aktif yaşlanma üzerine yoğunlaşan sivil toplum kuruluşları düzenli olarak eğlence temalı faaliyetler düzenleyerek yaşlıların sosyal hayata katılımını destekleyebilir. Tek başına dışarıya çıkmayı tercih etmeyen ve evde tek başına vakit geçiren yaşlıların topluma entegrasyonu için bu tür faaliyet planlamaları iyi gelecektir.

• Medya Sektörüne Öneriler

Teknoloji çağında yaşamın verdiği avantajlardan birisi de kolayca iletişimin sağlanmasıdır. Bu aşamada medya önem kazanmakta olup aktif yaşlanma ve yaşlıların katılımı konusunda paydaşlarımız arasında yer almaktadır. Aşağıdaki önerilerimiz de bu noktada olacaktır.

- ◊ Aktif yaşlanma temasında kamu spotları tarzı bilgilendirme çalışmalarının eksik olduğu gözlenmiştir. Yaşlıların ulusal ve yerel boyuttaki katılımının daha fazla ele alınıp işlenmesi gerektiği vurgulanmalıdır.
- ◊ Yaşlıların kent içerisindeki aktif katılımının sağlanması için gerekli olan koşulların sağlanmasında yaşlıların ve diğer vatandaşların bilgilendirilmesi gerekmektedir. Yerel yönetimlerle iş birliği yapılarak kent içerisinde bilgilendirici medyatik faaliyetler düzenlenebilir.
- ◊ Yaşlıların karşılaştıkları sorunların gözden kaçırıldığı bilinmektedir. Yalnızlaşan ve toplumdaki soyutlanmış yaşlı nüfusunun toplumsal ve kurumsal sorunlarının görünürlük kazanması konusunda da medyaya ihtiyaç duyulmaktadır.
- ◊ Aktif yaşlanma için gerekli olan rutinlerden yukarıda özet bir şekilde bahsedilmiştir. Bu rutinlerin medya tarafından görselleştirilmesi ve hatırlatılması yaşlı nüfus için önemli katkılar sağlayacaktır.

Özetle, Sivil Düşün Programı tarafından desteklenen '**Yerel Yönetimlerde Yaşlı Dostu Alan İçin Harekete Geçiyoruz!**' projemizin yazıya döküldüğü bu çalışmamızda aktif yaşlanma ve hak temelli kentlerde yaşlı nüfusun katılımının artırılması üzerine tartışılmıştır. Hedef konumuz uluslararası, ulusal ve yerel boyutta incelendikten sonra paydaşlarımıza öneriler sunulmuştur. Öneriler doğrultusunda iyileştirilen hak temelli kentlerde yaşlı nüfusun aktif katılımının sağlanmasında önemli başarılar elde edilecektir.

KAYNAKÇA

'Akıncıtürk, N. Keskil, A. T. (2019). Yaşlı Dostu Kentler ve Yaşlı Bireylerin Kent Yaşamına Aktif Katılımı. <http://www.skb.gov.tr/yas-li-dostu-kentler-ve-yasli-bireylerin-kent-yasamina-aktif-katilimi-s31323k/>.

Alkan Olsson, (2019). Uluslararası İnsan Hakları hukukunda Yaşlı Hakları. Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi, 3, 39-47.

Çınar Can EVREN. Hukukta Yaşlı ve Yaşlılara Sunulan Sosyal Hizmetlerin İdare Hukuku Açısından Değerlendirilmesi. (2018). Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi-Hukuk Fakültesi Dergisi, C.22, Y.

<https://www.ohchr.org/EN/Issues/OlderPersons/Pages/OlderPersonsIndex.aspx>. (2020).

Ekonomik ve Sosyal Konsey-Yaşlı Kişiler. <http://ihop.org.tr/wp-content/uploads/2007/12/ESKHKG21.pdf>. (2020).

İzmir Büyükşehir Belediyesi Yaşlı Çalışmaları. <https://www.izmir.bel.tr/tr/Projeler/yasliolarimiza-destek/1394/4>. (2020).

T.C. Kalkınma Bakanlığı Onunca Kalkınma Planı-Yaşlanma Özel İhtisas Komisyonu Raporu. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/10_Yaslanma.pdf. (2020).

T.C. Kalkınma Bakanlığı On Birinci Kalkınma Planı-Yaşlanma Özel İhtisas Komisyonu Raporu. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/YaslanmaOzellhtisasKomisyonuRaporu.pdf>. (2020).

Tatal, A. ve Üstün, B. (2009). Yaşlılık ve Yaş Dostu Kentler. Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi, 1, 1-23.

Türkiye'de Yaşlılara Yönelik Hizmetler. <https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/9323/kitaptuerkiyede-yasliolar-yonelik-hizmetler-kurumsal-ya%C5%9Fl%C4%B1-bak%C4%B1m%C4%B1-ve-illerin-durumu2018.pdf>. (2020).

Türkiye'de Yaşlıların ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı Uygulama Programı. 2013. https://www.tatd.org.tr/uploads/tbl_calisma_grubu_belgeleri/5bdc0c422b9e3_tbl_calisma_grubu_belgeleri2018113514.pdf. (2020).

Yaşlı Nüfusun Demografik Değişimi. <https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/45354/yasli-nufus-demografik-degisimi-2020.pdf>. (2020).

Yaşlıların İnsan Hakları. <https://www.ohchr.org/EN/Issues/OlderPersons/Pages/OlderPersonsIndex.aspx>. (2020).

Yaşlılar İçin Birleşmiş Milletler İlkeleri. <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OlderPersons.aspx#:~:text=Adopted%20by%20General%20Assembly%20resolution%2046%2F91%20of%2016%20December%201991&text=1,2>. (2020).

Notlar

A series of horizontal dotted lines for taking notes, spanning the width of the page.

Notlar

A series of horizontal dotted lines for taking notes, spanning the width of the page below the 'Notlar' header.

Notlar

A series of horizontal dotted lines for taking notes, spanning the width of the page.

"Bu çalışma, Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamiyle Yaşlı Politikaları Derneği'ne aittir ve AB'nin görüşlerini yansıtmamaktadır."

Avrupa
Birliği **sivil
düşün**

Avrupa
Birliği **sivil
düşün**